

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000069

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-01-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибчук Олена Григорівна

2. Olena H. Rybchuk

Кваліфікація: аспірант

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7544-6109

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 23-02-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11721

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.81.43

Тема дисертації:

1. Психологічні особливості розвитку критичного мислення офіцерів оперативного рівня
2. Psychological Characteristics of the Development of Critical Thinking in Operational-Level Officers

Реферат:

1. Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню та емпіричному дослідженню психологічних особливостей розвитку критичного мислення офіцерів оперативного рівня. Трансформація воєнних конфліктів XXI століття додає до класичних сфер війни когнітивний вимір – бій ведеться за свідомість та спосіб мислення військовослужбовця. За умов інформаційно-психологічних впливів, дезінформації та невизначеності критичне мислення стає ключовою компетентністю сучасного офіцера. Досвід російсько-української війни засвідчує, що офіцери з розвиненим критичним мисленням ефективніше ухвалюють рішення та зберігають стійкість за жорстких обмежень. Актуальність підтверджується Стратегічним оборонним бюлетенем (2021) та Стратегією інформаційної безпеки України (2021), які визначають необхідність підвищення професійного рівня та розвитку критичного мислення як інструменту протидії інформаційним загрозам. Аналіз наукової розробленості засвідчив відсутність досліджень психологічних особливостей розвитку критичного мислення саме офіцерів оперативного рівня, що зумовило вибір теми дослідження. Сформовано авторське визначення критичного мислення офіцера оперативного рівня як

структурованого, цілеспрямованого і рефлексивного пізнавального процесу, що забезпечує ефективне вирішення завдань шляхом системного аналізу інформації, формулювання та перевірки гіпотез, оцінювання наслідків рішень. Визначено ключові психологічні особливості: толерантність до невизначеності, прогностичність та соціально-діалогічний вимір. Структурно критичне мислення включає три компоненти: метакогнітивний (когнітивна рефлексія, моніторинг власних процесів), когнітивний (аналітико-синтетична обробка інформації) та соціально-комунікативний (конструктивна взаємодія при ухваленні рішень). Розроблено теоретичну модель розвитку з відповідними показниками та психологічними механізмами: рефлексивним, проблемно-орієнтованим, діалогічним та трансформаційним. Констатувальний експеримент виявив: перевагу полезалежного когнітивного стилю, що ускладнює самостійність рішень; недостатній розвиток логічного мислення та креативності; низьку комунікативну толерантність. Факторний аналіз встановив кореляцію високого рівня критичного мислення з полезалежністю, когнітивною рефлексією та комунікативною толерантністю. Розроблено тренінгову програму «Хто мислить, той перемагає!» (35 годин, чотири модулі), спрямовану на розвиток усіх компонентів критичного мислення. Формувальний експеримент підтвердив ефективність програми: статистично значущі поліпшення загальної рефлексивності ($z=4,254$; $p=0,000$), логічності ($z=4,051$; $p=0,000$), рівня критичного мислення ($z=4,223$; $p=0,000$), зниження стереотипності ($z=-3,834$; $p=0,000$) та підвищення толерантності ($z=-4,068$; $p=0,000$). Наукова новизна: уперше виокремлено психологічні особливості та механізми розвитку критичного мислення офіцерів оперативного рівня, розроблено теоретичну модель та тренінгову програму; удосконалено понятійний апарат. Практичне значення: впровадження результатів у систему підготовки офіцерів Збройних Сил України та освітній процес Національного університету оборони України і Національної академії Національної гвардії України.

2. The thesis investigates the theoretical foundations and empirical characteristics of critical thinking development in operational-level officers. Modern warfare's transformation introduces a cognitive domain alongside traditional combat spheres. Battles now target soldiers' consciousness and thinking patterns, making cognitive resilience paramount. Experience from the Russo-Ukrainian war demonstrates that officers with advanced critical thinking distinguish facts from interpretations, make optimal decisions, and maintain stability under uncertainty and time constraints. Critical thinking becomes essential for ensuring cognitive superiority through creative, innovative solutions. Ukraine's Strategic Defence Bulletin (2021) and Information Security Strategy (2021) emphasize enhancing personnel's professional capabilities and developing critical thinking to counter disinformation and manipulation threats. Analysis revealed insufficient research on critical thinking development specifically for operational-level officers, prompting this investigation. The author defines critical thinking of operational-level officers as a structured, purposeful, reflective cognitive process ensuring effective task resolution through systematic information analysis, hypothesis formulation and testing, consequence evaluation, logical justification, and adjustment to combat conditions. Key psychological characteristics identified: tolerance for uncertainty (ensuring judgment stability and cognitive flexibility), prognostic capacity (anticipating action variants and indirect consequences), and social-dialogical dimension (reflecting group-based decision-making). Critical thinking structurally comprises three components: metacognitive (cognitive reflection, self-monitoring, decision effectiveness evaluation), cognitive (analytical-synthetic information processing, situation assessment, forecasting), and social-communicative (constructive teamwork in managerial decisions). A theoretical development model was created with corresponding indicators and psychological mechanisms: reflective, problem-oriented, dialogical, and transformational, functioning as an integrated system enabling analysis, evaluation, and decision-making under uncertainty and complexity. Empirical research characterized metacognitive component development: officers possess basic analytical-reflective skills for recognizing, regulating, and adjusting cognitive processes. Correlation between general reflexivity and metacognitive behavior confirms their structural integration. Cognitive and social-communicative analysis revealed field-dependent cognitive style dominance, hindering autonomous thinking and limiting initiative. Field-independence appeared rarely. Logical thinking and creativity require targeted development. Low communicative tolerance predominates, manifesting in judgment rigidity and difficulty accepting alternative viewpoints, despite general openness to new

information. Factor analysis identified differentiated profiles: high critical thinking correlates with low stereotypical thinking, field-independence, communicative tolerance, and developed cognitive reflection; average level features high cognitive reflection and field-independence; low level shows stereotypical thinking, field-dependence, intolerance, and insufficient reflection. The training program "Those Who Think, Win!" (35 hours, four modules) was developed and validated, targeting all critical thinking components through military-cognitive psychology integration and modern training technologies. Formative experiment confirmed program effectiveness: statistically significant improvements in overall reflexivity ($z=4.254$; $p=0.000$; Cohen's $r=0.887$), logical thinking ($z=4.051$; $p=0.000$; $r=0.884$), critical thinking level ($z=4.223$; $p=0.000$; $r=0.880$), cognitive reflection ($z=3.359$; $p=0.001$; $r=0.791$); decreased stereotypical thinking ($z=-3.834$; $p=0.000$; $r=-0.879$); increased communicative tolerance ($z=-4.068$; $p=0.000$; $r=-0.867$); enhanced creativity ($z=2.804$; $p=0.005$; $r=0.643$). Scientific novelty: first identification of psychological characteristics and development mechanisms; theoretical model creation; comprehensive training program development; improved conceptual framework. Practical significance: implementation in Armed Forces training systems and educational processes at National Defence University of Ukraine and National Academy of the National Guard of Ukraine for Military Leadership, General Psychology, and Psychodiagnostics courses.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Рибчук О.Г. Критичне мислення як предмет філософських та психологічних досліджень. Вісник Національного університету оборони України, НУОУ, м. Київ, № 2 (72), 2023 р., С. 128-135
- Рибчук О.Г. Осьодло В.І. Вплив евристичних стратегій та когнітивних упереджень на ухвалення рішень офіцерами "Габітус", ПНДІЕтаІ, м. Одеса, № 57, 2024 р., С.277-281
- Рибчук О.Г. Критичне мислення офіцера у процесі оперативного планування. "Наука і освіта", ПНПУ імені К. Ушинського №4, 2024, С. 56-62
- Рибчук О.Г. Специфіка критичного мислення офіцера оперативного рівня: психологічний аналіз. Перспективи та інновації науки (Серія Педагогіка, Серія Психологія, Серія Медицина), вип. 1(47) 2025, С. 1723-1734
- Рибчук О.Г. Методика дослідження психологічних особливостей розвитку критичного мислення офіцерів оперативного рівня Науковий вісник Ужгородського національного університету. м. Ужгород, 2025. Вип. №2. С. 175-180
- Рибчук О.Г. Тренінгова програма розвитку критичного мислення офіцерів оперативного рівня «Хто мислить, той перемагає»: зміст, структура, процедура проведення. Вісник Львівського університету. м.Львів, 2025. №24. С. 189-199
- Рибчук О.Г. Апробація тренінгової програми розвитку психологічних особливостей критичного мислення офіцерів оперативного рівня. Дніпровський науковий часопис, м. Дніпро, 2025. Вип.№3. С. 146-154
- Рибчук О.Г., Стасюк В.В. Теоретична модель розвитку критичного мислення офіцерів оперативного рівня. Наукові перспективи №10(64). С. 1717-1728

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стасюк Василь Васильович

2. Vasyl V. Stasiuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7943-8456

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сафін Олександр Джамілійович

2. Oleksandr D. Safin

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5745-8635

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Код за ЄДРПОУ: 02125639

Місцезнаходження: вул. Садова, Умань, Уманський р-н., 20300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Лефтеров Василь Олександрович
2. Vasyl O. Lefterov

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.09**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-9163-0555**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Міжнародний гуманітарний університет**Код за ЄДРПОУ:** 26249278**Місцезнаходження:** вул. Фонтанська дорога, Одеса, 65009, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Данилюк Іван Васильович
2. Ivan V. Danyliuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-6522-5994**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет імені Тараса Шевченка**Код за ЄДРПОУ:** 02070944**Місцезнаходження:** вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Москальов Ігор Олександрович
2. Ihor O. Moskalov

Кваліфікація: д.філософ**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-7950-1120**Додаткова інформація:**

Повне найменування юридичної особи: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Хміляр Олег Федорович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Хміляр Олег Федорович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Рибчук Олена Григорівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна